

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

เมืองนครศรีธรรมราชมีหลักฐานจากโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนจดหมายเหตุ และพงศาวดารที่ยืนยันว่า "นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่งในภูมิภาคแหลมมลายู มีอายุมาก่อนราชธานีของไทยหลายร้อยปี" (วิเชียร ฌ นครและคณะ, 2521 : 3) トラバจนกระทั่งปัจจุบันนี้ได้ว่าจังหวัดนี้มีรากฐานการสร้างเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน โดยเชื่อกันว่าที่ตั้งเดิมของเมืองนครศรีธรรมราช มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบันนี้ หากแต่ตั้งอยู่ที่เขาวังซึ่งห่างจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปทางตะวันตกประมาณ 20 กิโลเมตร (ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช) ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่หาดทรายริมทะเลแห่งหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า "หาดทรายแก้ว" (อันเป็นที่ตั้งของเมืองนครศรีธรรมราชในขณะนี้) หาดทรายแก้วนี้มีลักษณะเป็นบริเวณสันดอนทราย (Sand Dune) ที่เกิดขึ้นริมทะเลด้านอ่าวไทย เป็นแนวยาวขนานไปกับทะเลกลายเป็นกำแพงธรรมชาติ ความยาวเท่าที่ปรากฏในปัจจุบันกว่า 100 กิโลเมตร ลักษณะสันดอนทรายเท่าที่ปรากฏในปัจจุบันเริ่มจากอำเภอลีชลเรื่อยมาถึงอำเภอบ้านลาด อำเภอบางขัน และอำเภอเชียรใหญ่บางตอนมีสันทรายแยกอยู่ซ้อนกันถึง 2-3 แนวลักษณะคล้ายลูกคลื่น อย่างเช่นตั้งแต่บริเวณตำบลท่าเรือ อำเภอบางขันลงไป และสันทรายแนวหลังค่ายชิวราฐ (ที่ตั้งกองบัญชาการกองทัพบกที่ 4) ซึ่งมีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับสันทรายที่ตั้งตัวเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน การที่เมืองนครศรีธรรมราชตั้งอยู่บนสันทรายจึงทำให้สามารถปลูกพืชผลในตระกูลมะพร้าวได้ดีเพราะพื้นดินเป็นทรายร่วน (วิเชียร ฌ นครและคณะ, 2521 : 73-73) จากผลดีข้อนี้จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้คนมาชุมนุมตั้งที่อยู่อาศัยในบริเวณสันทรายนี้ และในเวลาต่อมาได้ขยายเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ปัจจุบันนครศรีธรรมราชมีประชากร 1,376,926 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2531) แบ่งฐานะทางการปกครองส่วน

ท้องถิ่นออกเป็น เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 18 แห่ง อันประกอบด้วย เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช เทศบาลเมืองปากพนัง เทศบาลตำบลปากแพรก สุขาภิบาลขนอม สุขาภิบาลสีชล สุขาภิบาลท่าศาลา สุขาภิบาลปากนคร สุขาภิบาลท่าแพ สุขาภิบาลบางจาก สุขาภิบาลเชียรใหญ่ สุขาภิบาลหัวไทร สุขาภิบาลชะอวด สุขาภิบาลเขาชุมทอง สุขาภิบาลร้อนพิบูลย์ สุขาภิบาลลานสกา สุขาภิบาลพิปูน สุขาภิบาลฉวาง สุขาภิบาลจันดี สุขาภิบาลไม้เรียง สุขาภิบาลท่ายาง สุขาภิบาลนาบอน ซึ่งจากขนาดชุมชน (ชุมชนในที่นี้หมายถึง ชุมชนที่แบ่งตามการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล สุขาภิบาล) รวม 21 แห่งนี้ สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทยได้นำไปจัดกลุ่มชุมชนตามความสำคัญโดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น

1. แหล่งที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม
2. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่และบริเวณโดยรอบ
3. ความสะดวกในการติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ
4. ประสิทธิภาพของประชากร
5. บทบาทหน้าที่ของชุมชนรวมทั้งโครงการพัฒนาของรัฐบาล

ผลจากการจัดกลุ่มพบว่า ได้แบ่งลำดับความสำคัญออกเป็น 4 ลำดับ ดังนี้ (สำนักผังเมือง, 2530:2-19)

ชุมชนลำดับที่ 1 (ชุมชนขนาดใหญ่) มี 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5 ของชุมชนทั้งหมด นั่นคือ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนที่สำคัญเนื่องจากเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ การค้า การเงิน และการบริการที่สำคัญของจังหวัด นอกจากนี้ได้เป็นศูนย์กลางการขนส่งผักและผลไม้ในระดับภาค ในด้านสังคมเป็นศูนย์กลางการสาธารณสุขระดับภาค คือ เป็นศูนย์กลางการรักษาโรคเรื้อรัง วัณโรค ส่วนทางด้านการศึกษามีวิทยาลัยครูโดยปัจจุบันกำลังเป็นฐานสำคัญในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ชุมชนลำดับที่ 2 (ชุมชนขนาดกลาง) มี 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10 ของชุมชน นั่นคือ เทศบาลเมืองปากพนัง และเทศบาลตำบลปากแพรก ทั้ง 2 แห่งเป็นศูนย์กลางสำคัญรองจากชุมชนเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช โดยเทศบาลตำบลปากแพรกเป็นชุมทางการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถไฟและรถยนต์ที่สำคัญของภาคใต้ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และยางพาราที่สำคัญของภาค ความเป็นศูนย์กลางในการให้บริการสูง คือ เป็นศูนย์กลางการบริการให้กับประชากรในอำเภอต่าง ๆ ที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตละแวกของเทือกเขานครศรีธรรมราช

ทั้งหมด คือ อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอพิบูลย์ สำหรับเทศบาลเมืองปาก
พูนซึ่งเคยมีบทบาทและความสำคัญเป็นเมืองท่าในการติดต่อกับต่างประเทศมาแต่โบราณ แต่ใน
ระยะหลังซบเซา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการติดต่อ และผลผลิตของพื้นที่ลดลง

ชุมชนลำดับที่ 3 (ชุมชนขนาดเล็ก) มี 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19 ของชุมชน นั่นคือ
สุขาภิบาลท่าศาลา สุขาภิบาลฉวาง สุขาภิบาลสิชล และสุขาภิบาลชะอวด เป็นชุมชนชายทะเล 2
แห่ง คือสุขาภิบาลท่าศาลา และสุขาภิบาลสิชล ประชากรประกอบอาชีพการประมง สวนยางพารา
ผลไม้ สำหรับการพึ่งพาของชุมชนจะใช้บริการในเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชเป็นส่วนมาก
ส่วนอีก 2 แห่งคือ สุขาภิบาลฉวางและสุขาภิบาลชะอวด จะเป็นศูนย์กลางชุมชนเกษตรกรรม ใน
สุขาภิบาลฉวางเป็นศูนย์กลางทางด้านผลผลิตจากยางพาราและผลไม้ ส่วนสุขาภิบาลชะอวด
ประชากรโดยรอบมีอาชีพทำนา ทั้ง 4 ชุมชนดังกล่าวนี้ เป็นชุมชนที่มีขนาดและจำนวนกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจที่พอดีเฉพาะความต้องการของประชากรภายในอำเภอ ไม่ได้มีอิทธิพลไปถึงอำเภออื่น
และถ้าหากประชากรต้องการสินค้าลำดับสูง จำเป็นต้องพึ่งพาชุมชนที่ใหญ่กว่า เช่น เทศบาล
เมืองนครศรีธรรมราช และเทศบาลตำบลปากแพรก

ชุมชนลำดับที่ 4 (ชุมชนขนาดเล็ก) มี 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66 ของชุมชน เป็น
ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของอำเภอ 8 แห่ง ที่เหลืออีก 6 แห่ง เป็นชุมชนที่เกิดจากความเจริญทาง
เศรษฐกิจและสังคม หรือเป็นสถานีรถไฟหรือเส้นทางรถยนต์สายสำคัญผ่านชุมชน ในกลุ่มนี้เป็น
กลุ่มชุมชนขนาดเล็ก ที่ให้บริการได้เฉพาะสินค้าจำเป็นขั้นพื้นฐานเท่านั้น ถ้าต้องการสินค้าเฉพาะ
ก็ต้องเดินทางไปที่ชุมชนขนาดกลางหรือชุมชนขนาดใหญ่

ผลการแบ่งลำดับชุมชนตามเกณฑ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ ได้เห็นแล้วว่า ชุมชนลำดับที่
3 และลำดับที่ 4 อันเป็นชุมชนระดับสุขาภิบาล มีจำนวนชุมชนมากที่สุดจากจำนวนรวมของจังหวัด
ทั้งหมด ดังนั้น ปัญหาที่เกิดจากลักษณะของชุมชนที่ปรากฏ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยสรุป
ไว้ว่า เพราะนครศรีธรรมราชขาดชุมชนขนาดกลางที่ซึ่งจะทำหน้าที่บริการสินค้าและบริการอื่น ๆ
แทนชุมชนขนาดใหญ่ เพราะฉะนั้น ทางแก้ปัญหาก็จะให้ผลดีและเป็นรูปธรรมมากที่สุด น่าจะเป็น
การเพิ่มชุมชนขนาดกลาง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าคงจะมีวิธีการศึกษาหลายวิธีและในขั้นผู้วิจัยต้องการที่
จะเสนอวิธีการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีแหล่งกลาง (Central place theory) ของคริสตัลเลอร์
เป็นเกณฑ์ เพราะเท่าที่ผ่านมา มีนักภูมิศาสตร์เมืองหลายท่านนำแนวคิดของทฤษฎีนี้ไปทดสอบและทำ
ให้ทฤษฎีแหล่งกลางของคริสตัลเลอร์ได้ขยายความขึ้น จนกลายเป็นทฤษฎีหลักที่ใช้อธิบายระบบ
ของเมืองและหน้าที่บทบาทของเมืองได้ (Christaller, 1966 อ้างถึงในฉัตรชัย พงศ์ประยูร,

2527: 40) ได้แก่ ไซนซี แฮร์ริส (Harris, 1943) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเขตบริการของเมือง ซอลเลกซ์ตันในรัฐยูตาห์ สหรัฐอเมริกา และใช้วิธีกำหนดเขตให้บริการของชุมชนโดยเลือกเอา หน้าทีของเมือง 12 อย่าง เป็นเกณฑ์ในการศึกษา และหน้าทีบางอย่าง เช่น เขตโทรศัพท์ เขต ส่งขนมปัง เขตส่งน้ำมันปิโตรเลียม ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ หรือบางหน้าที เช่น บริการขาย ปลีก-ขายส่งสินค้า การขายส่งเวชภัณฑ์ วิทยุกระจายเสียง และการค้าทั่วไป ข้อมูลได้จากสิ่งตี พิมพ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น และไม่กี่ปีต่อมา เอ็ดเวิร์ด อัลล์มัน (Ullman) เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้ ศึกษาเขตบริการทางด้านการค้าของเมืองโมบิล ในรัฐแอลาบามา โดยเขาออกสัมภาษณ์ผู้ค้า รายย่อยเป็นเกณฑ์ เพื่อกำหนดบริเวณที่มีกิจกรรมกับเมืองโมบิลได้ (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2527:27) นอกจากนักภูมิศาสตร์เมือง 2 ท่านนี้แล้ว ท่านอื่น ๆ ก็มีอีกมากที่ได้นำทฤษฎีแห่ง กลางไปใช้ในการศึกษาบทบาทหน้าทีของเมือง

อนึ่ง คำว่า แหล่งกลาง (Central Place) ตามแนวคิดทางภูมิศาสตร์เมือง หมายถึง แหล่งตั้งถิ่นฐานอันทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดหาสินค้าทั่ว ๆ ไป (Central goods) และการบริการให้กับผู้ที่อาศัยในบริเวณรอบนอก (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2527:156) อันสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างจำนวนที่ลูกค้าต้องการ (อุปสงค์) กับการสนองตอบจากผู้ขาย (อุปทาน) สำหรับแนวคิดหรือสาระของทฤษฎีแหล่งกลางที่นักภูมิศาสตร์เมืองรวบรวมไว้สรุปได้ดังนี้

1. แหล่งกลางในที่นี้หมายถึง ชุมชนซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดสินค้าและบริการต่าง ๆ ต่อบริเวณรอบนอก โดยมีข้อจำกัดคือ แหล่งกลางนั้น ๆ ต้องตั้งอยู่ใกล้ที่สุด เพื่อใช้เวลาหรือระยะทางที่น้อยที่สุดในการเดินทางไปรับบริการ
2. ความเป็นแหล่งกลาง (centrality) ของชุมชนหนึ่ง ๆ คือ อัตราส่วนระหว่างบริการที่เสนอต่อความต้องการของคนในเขตนั้น เพราะฉะนั้นชุมชนที่มีค่าความเป็นแหล่ง กลางสูงจะมีการบริการต่อคนสูงกว่าเมืองที่มีค่าความเป็นแหล่งกลางต่ำ
3. สินค้าและบริการทุกชนิดจะต้องมีประชากรประเดิม (Threshold) และพิสัย สินค้า (range of a central good) หมายความว่า สินค้าและบริการของแหล่งกลางมีเขต ตลาดเป็นของตัวเอง ทั้งนี้พิจารณาจากจำนวนลูกค้าที่น้อยที่สุดที่มารับการบริการ โดยสามารถทำ ภารกิจนั้น ๆ ดำเนินกิจการต่อไปได้ และระยะทางที่ไกลที่สุดที่ลูกค้าเข้ามารับการบริการจาก แหล่งกลาง

4. แหล่งกลางที่มีลำดับความสำคัญสูง จะมีสินค้าและบริการของแหล่งกลางที่มีลำดับต่ำรวมทั้งสินค้าและบริการพิเศษที่มีเฉพาะในอันดับของตน เข้าไว้ด้วยกัน เพราะฉะนั้นจึงเท่ากับว่าแหล่งกลางอันดับต่ำได้ขึ้นอยู่กับภายในเขตตลาดของแหล่งกลางลำดับสูง

เมื่อพิจารณาสาระของทฤษฎีแหล่งกลางแล้ว ผู้วิจัยต้องการที่จะคำนวณว่า นครศรีธรรมราชจะมีลำดับความสำคัญของชุมชนปรากฏเป็นลักษณะใดถึงจะแก้ปัญหาการขาดชุมชนขนาดกลางได้ ผู้วิจัยจึงนำจำนวนชุมชนทั้งหมดไปเทียบกับโครงสร้างลำดับความสำคัญของแหล่งกลาง และจำนวนชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ควรจะเป็นตามแบบแผนของคริสตัลเลอร์ (Christaller's scheme) หรือจากกฎที่คริสตัลเลอร์ เรียกว่า "The Rule of Threes" (Carter, 1982: 64) โดยกำหนดให้ $k = 3$ (ดูการคำนวณได้ที่หน้า 129) และจำนวนแหล่งกลางทั้งหมด 21 แห่ง ผลการคำนวณตามทฤษฎีจะได้ลำดับความสำคัญของแหล่งกลางดังนี้

ชุมชนที่มีความสำคัญลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง

ชุมชนที่มีความสำคัญลำดับที่ 2 มี 5 แห่ง

ชุมชนที่มีความสำคัญลำดับที่ 3 มี 14 แห่ง

หากแต่แหล่งกลางที่ปรากฏอยู่จริงในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าชุมชนที่มีความสำคัญลำดับที่ 2 หรือชุมชนขนาดกลางมีจำนวนเพียง 2 แห่งเท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าจำนวนที่ควรจะเป็นถึงหนึ่งเท่าครึ่ง เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าถ้าหากได้ใช้แนวคิดของทฤษฎีแหล่งกลางมาศึกษาเกี่ยวกับการบริการของแหล่งกลางในชุมชนขนาดเล็กระดับสุขาภิบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้โดยการยึดเกณฑ์หน้าที่การบริการสินค้าและบริการอื่น ๆ ที่เป็นของส่วนบุคคลที่จำเป็นสำหรับประชากรในชุมชนเป็นตัววัดเขตบริการของแหล่งกลางในสุขาภิบาลนั้น ๆ จะทำให้ทราบว่าแต่ละแหล่งกลางมีขนาดหน้าที่ และลำดับความสำคัญแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาเขตบริการของชุมชนขนาดเล็กในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาปัจจัยที่ครอบคลุมรายละเอียดด้านเศรษฐกิจสังคมเพื่อชี้ให้เห็นบทบาท หน้าที่ ตลอดจนลำดับความสำคัญของชุมชน

2. จัดกลุ่มประเภทของชุมชนขนาดเล็กตามลำดับความสำคัญ พร้อมทั้งเสนอวิธีการยกระดับชุมชนขนาดเล็กให้เป็นชุมชนขนาดกลาง เพื่อหวังผลให้ชุมชนขนาดกลางเหล่านั้นเป็นตัวขยายเขตบริการต่อพื้นที่ชนบทต่อไป

สมมติฐาน

1. การบริการด้านการค้าและบริการส่วนบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนขนาดเล็ก ขยายตัวเป็นชุมชนขนาดกลาง
2. แหล่งกลางที่ประชากรมีขนาดใหญ่กว่า จะมีหน้าที่บริการมากกว่าถึงแม้ว่าจะมีฐานะทางการปกครองระดับสุขาภิบาลเหมือนกัน

ขอบเขตของการศึกษา

เป็นการศึกษาเขตบริการของชุมชนขนาดเล็กระดับสุขาภิบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วยสุขาภิบาล 9 แห่ง ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. สุขาภิบาลจันดี
2. สุขาภิบาลร้อนพิบูลย์
3. สุขาภิบาลชะอาด
4. สุขาภิบาลบางจาก
5. สุขาภิบาลสีชล
6. สุขาภิบาลเขาชุมทอง
7. สุขาภิบาลชนอม
8. สุขาภิบาลนาบอน
9. สุขาภิบาลลานสกา

นิยามศัพท์

เขตบริการ หมายถึง เขตที่ได้รับการบริการทางด้านการค้าปลีก และการบริการอื่น ๆ ที่เป็นธุรกิจส่วนบุคคล

ชุมชน หมายถึง ชุมชนที่แบ่งตามการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล สุขาภิบาล

ชุมชนขนาดเล็ก หมายถึง สุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2528

ลำดับความสำคัญ หมายถึง ลำดับความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ของสาขาวิชาที่
กระจายอยู่ในพื้นที่ศึกษา

หน้าที่บริการ หมายถึง ชนิดของร้านบริการในพื้นที่ศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีแหล่งกลาง ในเอกสาร งานวิจัย และตำรา
ต่าง ๆ จากห้องสมุดและหน่วยงานราชการ
2. สุ่มตัวอย่างของสาขาวิชาที่ศึกษา โดยพิจารณาจากเกณฑ์รายได้ และจำนวน
ประชากรของสาขาวิชา (โดยอ้างอิงข้อมูลจาก สมุดรายนานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2527)
จำนวน 9 สาขาวิชา ทั้งนี้ไม่สามารถศึกษาจากทั้งหมด 18 สาขาวิชาได้ เพราะมีข้อจำกัดด้าน
ค่าใช้จ่ายและเวลา
3. กำหนดเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการศึกษาโดยประยุกต์จากเกณฑ์ของบุคคลที่เคยศึกษา
มาแล้วและเชื่อว่า เป็นเกณฑ์ที่มีอิทธิพลอย่างมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ แหล่งตั้ง
ถิ่นฐาน (settlement) อีกทั้งเป็นตัวที่สามารถบ่งชี้บทบาทของแหล่งกลางในแต่ละชุมชนได้เป็น
อย่างดีว่า สามารถให้บริการได้กว้างไกลเพียงใด ทั้งนี้ประกอบด้วย 20 หน้าที่บริการ อัน
ได้แก่

1. ร้านขายของชำ
2. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม
3. ร้านเสื้อผ้า
4. ร้านยา คลินิก
5. ร้านรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร
6. ร้านขายปัจจัยทางการเกษตร
7. ร้านอุปกรณ์การประมง
8. โรงสีข้าว
9. ร้านเครื่องเขียน
10. ร้านแก๊สหุงต้ม
11. ร้านซ่อมรถ

12. ร้านขายวัสดุก่อสร้าง
13. ร้านอะไหล่เครื่องเหล็ก
14. สถานีบริการน้ำมัน
15. ร้านเสริมสวย-ตัดผม
16. ร้านไฟฟ้า
17. ร้านอุปกรณ์กีฬา
18. ร้านเครื่องเรือน
19. ร้านรองเท้า
20. ร้านถ่ายรูป

4. สร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมถึง การมารับบริการสินค้าและบริการ ลำดับต่าง ๆ ที่แหล่งกลาง รวมทั้งตัวแปรที่สัมพันธ์กับระยะเวลาเดินทางเฉลี่ยของผู้รับบริการ และแหล่งซื้อสินค้าเพื่อนำมาขายต่อ รวมทั้งตัวแปรที่สัมพันธ์กับการตั้งร้านบริการของ เจ้าของสถานประกอบการ โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ประชากรผู้รับบริการที่เป็นผู้บริโภค

กลุ่มที่ 2 เจ้าของสถานประกอบการร้านค้าปลีกและบริการอื่น ๆ ที่เป็นธุรกิจส่วนบุคคล ทั้งนี้ในการสุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ใช้แบบสะดวกโดยวิธีการได้มาโดยบังเอิญ (Accidental or haphazard sampling)

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาคำนวณตามแนวคิดของภูมิศาสตร์เมือง โดยการหาค่าแสดงความเป็นแหล่งกลาง (Centrality value) และดัชนีรวมของค่าแสดงความเป็นแหล่งกลาง (Centrality indices) รวมทั้งหาค่ามัธยัมเลขคณิต (\bar{x}) ของระยะทาง และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผล โดยวิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant analysis) วิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับเขตบริการของชุมชน โดยมีตัวแบบ (model) เป็นเส้นตรง (linear function) ดังนี้

$$D_i = f(X_{ij})$$

เมื่อ D คือ คะแนนจำแนกความแตกต่าง (discriminant score)

- X คือ ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่คาดว่าจะสัมพันธ์ต่อความแตกต่างของข้อมูล
- I คือ จำนวนกลุ่มของข้อมูล
- J คือ จำนวนตัวแปรอิสระ $(1, 2, 3, \dots, n)$

6. นำเขตบริการของแต่ละชุมชน มาจัดลำดับความสำคัญตามหลักการตลาด (marketing principle) ที่กำหนดให้ $k = 3$
7. สรุปผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษาชุมชนในระดับพื้นที่ขนาดเล็ก จะทำให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และลำดับความสำคัญของแต่ละชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ทราบแน่ชัดว่า แต่ละชุมชนต้องการบริการชนิดใดที่สำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่มากที่สุด
3. ทำให้ทราบขั้นตอนของการพัฒนาว่า จะดำเนินการตามลำดับ ก่อน-หลัง อย่างไร